

דוד המלך, תעי מלך חמת והדדעזר מלך צובה - גרסת המציאות

מאת: מערך תהוד"ה בשעה: 13:07 קטגוריות: הודעות לעיתונות, עמוד הבית

פריצת דרך בחקר תולדות ישראל והמזרח הקדום: בשני מאמרים חדשים שפורסמו באנגלית בשניים מכתבי העת המובילים בעולם, משרטט פרופ' גרשון גליל מהחוג למקרא באוניברסיטת חיפה, תוך הסתמכות על ממצאים ארכיאולוגיים ואפיגרפיים חדשים, את תקופת מלכותו של דוד, הברית שייסד עם ממלכת פלשתין ששכנה באזור סוריה, העדויות על קשר עם תועי, מלך חמת, שמוזכר בספר שמואל, והיחסים שבין ממלכת דוד והפלשתים.

"במזרח הקדום במאה העשירית התחולל קרב איתנים בין הפלשתים הצפוניים לבין הארמים על יירושת השטחים שהיו בשליטת האימפריות המצרית והחתיית. בקרב זה בחר דוד מלך ישראל לכרות ברית עם הפלשתים ובכך לא רק לבלום את ההתפשטות הארמית לתחומי ארץ ישראל, אלא אף להכניעם ולייסד אימפריה אזורית גדולה שהשתרעה מחצי האי סיני ועד לפרת", הסביר פרופ' גליל. דוד המלך, תעי מלך חמת, הדדעזר מלך צובה, הפלשתים – כולם מופיעים בספר שמואל ושזורים בסיפור חייו של המלך הישראלי הגדול. בשני מחקרים חדשים שפורסמו לאחרונה בשניים מכתבי העת המובילים בתחומם בעולם Ugarit Forschungen, ו, Semitica-שופך פרופ' גליל אור חדש על ממצאים שמאמתים בצורה וודאית את קיומה במאה העשירית לפני הספירה של ממלכה פלשתית צפונית שנקראה "פלשתין" והייתה ממוקמת באזור סוריה ודרום תורכיה של היום, ולאור הממצאים החדשים הוא משרטט את מערכת היחסים בין ממלכת ישראל של דוד, ממלכת פלשתין של תעי והממלכות הארמיות. בשנים האחרונות התגלו בסוריה ובדרום תורכיה עוד ועוד עדויות ארכיאולוגיות ואפיגרפיות, בעיקר כתובות מלכותיות שנחקקו על גבי מצבות אבן, המתייחסות לממלכה בשם פלשתין שהייתה קיימת באזור זה. כיום, כשיש כבר שמונה כתובות מאתרים שונים, ברור לחוקרים שממלכה כזו הייתה קיימת באזור סוריה ודרום תורכיה ונכללו בה ערים כמו חמת, חלב וכרכמיש. עוד עולה מהעדויות כי ממלכה זו כללה גם גויי הים – קבוצות שפשטו במאה השנים עשרה לפה"ס על המזרח הקדום, כבשו אזורים רבים והתיישבו בהם. לדבריו של פרופ' גליל, ההוכחות לקיומה של ממלכת פלשתין סגרה קצוות פרומים רבים שהיו לחוקרים עד כה. "אנחנו מכירים את חמש ערי הממלכה הפלשתיות מהתנ"ך: גת פלשתים, אשקלון, אשדוד, עקרון ועזה, ויש לנו גם עדויות ארכיאולוגיות חשובות לקיומן, אבל לא ברור מתי בדיוק הגיעו הפלשתים לדרום ישראל, והאם הם באו מהים או מהיבשה, דרך תורכיה וסוריה. בנוסף, בכתובות של רעמסס השלישי מלך מצרים (מאה שנים עשרה לפה"ס) הוא מציין שכבש ערים בצפון סוריה, והשתלט שם על תחום שהוא מכנה "ארצות פלשת". אולם מכיוון שלא היו עדויות

לישיבת פלשתים בצפון סוריה בעבר, הניחו חוקרים שהמלך המצרי פשוט הגזים ותיאר מקומות שלא היו. הגילוי של ממלכת פלשתין הצפונית מסייע להבנת הכתובות המצריות והמציאיות בצפון סוריה בימים הרחוקים ההם", מסביר פרופ' גליל. מספר כתובות קושרת קשר ישיר בין הממצא הארכיאולוגי והאפיגרפי בממלכת פלשתין הצפונית לבין התנ"ך, מקצתן נפתחות במילים: "אנכי תאי(תה) הגיבור, המלך הפלשתיני", ולאור הידע הפילולוגי וההיסטורי ברור שתאי(תה) הוא תעי, המוזכר במקרא בספר שמואל ובספר דברי הימים". מהממצאים הארכיאולוגיים והכתובות שנמצאו לאחרונה בממלכת פלשתין, אנחנו יודעים שבתקופה ההיא קיים מאבק אדיר בין הממלכות הארמיות ובראשן צובה לבין גויי הים הצפונים, מאבק על שטחים שהיו עד אז בשליטת האימפריה החיתית שנפלה, וממלכת מצרים שנחלשה", אומר פרופ' גליל, ומוסיף כי הממצאים מעידים שהסיפור המקראי על ממלכת ישראל בימי דוד אפשרי, סביר והגיוני. "בתנ"ך אנו קוראים על ברית בין דוד ותעי מלך חמת נגד הדדעזר מלך צובה. אנחנו יודעים בוודאות שתעי מחמת היה קיים, שהדדעזר מצובה היה קיים ושהייתה מלחמה ביניהם. העדות המקראית בספר שמואל מעוגנת אפוא היטב במציאות ההיסטורית של המאה העשירית", הוא מסביר, ומדגיש בייחוד את הכתוב בשמואל ב', ח', י: "וַיִּשְׁלַח תְּעִי אֶת-יֹרָם-בְּנוֹ אֶל-הַמֶּלֶךְ דָּוִד לְשֹׂאֵל-לוֹ לְשָׁלוֹם וּלְבָרְכוֹ עַל-אֲשֶׁר נָלַחַם בְּהַדָּדָעָזָר וַיִּפְּהוּ פִי-אִישׁ מִלְחָמוֹת תְּעִי הָיָה הַדָּדָעָזָר." על פי ההצעה שלו, מציג פרופ' גליל את התרחיש הבא: הקשר בין דוד לפלשתים הדרומיים (בייחוד אנשי גת פלשתים) היה הדוק בתחילת מלכותו בחברון, אולם לאחר איחוד ישראל ויהודה בידי דוד, פורצת מלחמה בין הפלשתים לבין דוד – כפי שמתואר בתנ"ך. בשלב זה, התקדמותם של הארמים בראשות הדדעזר מלך צובה, מביאה לברית בין דוד לבין תעי מלך חמת, בבחינת "אויבו של אויבי – הוא ידידי". הברית בין דוד לבין הפלשתים הצפוניים מביאה לברית גם עם הפלשתים הדרומיים, שכן הארמים היוו איום גם על הפלשתים בארץ. בכוחות משותפים מנצחים הישראלים והפלשתים את הארמים ומשתלטים על שטחם. הקשר ההדוק בין דוד והפלשתים מתבטא, לדבריו של פרופ' גליל, גם בעובדה כי בעת מרד אבשלום, כל הישראלים מרדו בדוד, ורק מעטים תמכו בו, בעיקר לוחמים פלשתיים (חיל המשמר המלכותי שלו, שכלל בעיקר פלשתים ונקרא "הכרתי והפלתי", וכן גם איתי הגתי שבא לעזרת דוד מגת פלשתים ועמו שש מאות חיילים). אחרי נצחוננו הגדול על הארמים, בעזרת בני בריתו, הקים דוד אמפריה גדולה מחצי האי סיני ועד לפרת.